

การตรวจสอบดุลพินิจการกำหนดโทษจำเลย

อัศวิน จันมะโน*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธาณี วรภัทร์**

บทคัดย่อ

การใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษจำเลย จะต้องประกอบด้วยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิด และ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด เพื่อนำไปสู่การพิจารณากำหนดโทษจำเลยที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด และในการพิจารณากำหนดโทษจำเลย จะต้องเป็นการพิจารณาร่วมกันระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อนำไปสู่การตรวจสอบถ่วงดุลซึ่งกันและกันในการกำหนดโทษจำเลย ประเทศไทยดุลพินิจในการพิจารณากำหนดโทษจำเลยเป็นดุลพินิจของศาลในการพิจารณาแต่เพียงหน่วยงานเดียวจึงขาดการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษจำเลย ซึ่งจะมีแต่เพียง รายงานการสืบเสาะของพนักงานคุมประพฤติ ตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559 ตาม มาตรา 30 เท่านั้น ที่พนักงานคุมประพฤติจะเสนอความเห็นเกี่ยวกับการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ดังนั้น จึงควรที่จะให้พนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นเกี่ยวกับโทษจำเลย และให้พนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจ ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะและพินิจ ตั้งแต่ชั้นสอบสวน และพนักงานอัยการควรเสนอความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดโทษจำเลย เพื่อให้การใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษจำเลย เกิดการตรวจสอบถ่วงดุล เป็นไปอย่างเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดเฉพาะราย

จากการศึกษาพบว่า เนื่องจากของจำกัดด้านกฎหมายจึงทำให้ศาลจะนำมารายงานการสืบเสาะของพนักงานคุมประพฤติมาประกอบการพิจารณาก็แต่ในกรณีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 อันเป็นกรณีที่ศาลจะรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษจำเลยเท่านั้น ประกอบกับพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559 มาตรา 30 ประกอบมาตรา 23 กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้พนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะและพินิจ จึงทำให้การนำเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหาการศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้กระทำความผิด และสภาพความผิดหรือเหตุอันควรปราณี มีข้อจำกัดในการรับฟังเพื่อใช้ในการกำหนดโทษจำเลย ประกอบกับรายงานการสืบเสาะของพนักงานคุมประพฤติไม่ได้ดำเนินการตั้งแต่ชั้นสอบสวนเนื่องจากพนักงานอัยการไม่มีอำนาจที่จะสั่งให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะและพินิจ พนักงานอัยการจึงมีข้อมูลไม่เพียงพอที่จะเสนอความเห็นเกี่ยวกับการลงโทษจำเลย และกระบวนการสืบเสาะและพินิจไม่การนำความเห็นของพนักงานอัยการมาประกอบการเสนอความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดโทษจำเลย เป็นเหตุให้ดุลพินิจการ

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

** ที่ปรึกษาวិทยานิพนธ์

กำหนดโทษจำเลย ศาลองค์กรเดียวเป็นผู้ที่กำหนดโทษขาดการตรวจสอบ (Check and Balance) นำไปสู่การกำหนดโทษที่ไม่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย

ดังนั้น จึงเสนอให้ พนักงานอัยการ เป็นผู้มีอำนาจสั่งดำเนินการสืบเสาะและพินิจในชั้นสอบสวน ควรที่จะมีการดำเนินการรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด โดย เปิดโอกาสให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้ดุลพินิจเสนอการกำหนดโทษจำเลย และเสนอแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 ให้มีการกำหนดให้มีการนำข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้กระทำความผิด และสภาพความผิดหรือเหตุอันควรปราณี และวัตถุประสงค์ในการลงโทษ มาเป็นองค์ประกอบในการกำหนดโทษจำเลย

1. บทนำ

การดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ เป็นกระบวนการดำเนินคดีอาญาโดยการที่รัฐจัดให้มีองค์กรของรัฐเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหนึ่ง และทำคำชี้ขาดในที่สุด การดำเนินคดีอาญาในประเทศ¹จากลักษณะข้อสันนิษฐานในทางวิธีพิจารณาความของการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐดังกล่าวมาแล้ว จึงไม่เป็นที่แปลกประหลาดอันใดที่พบว่าในประเทศภาคพื้นยุโรป อัยการและตำรวจมีหน้าที่ค้นหาความจริงแท้จริงของเรื่องหรือความจริงในเนื้อหา ทั้งนี้โดยไม่ผูกมัดกับคำร้องขอของผู้ใดทั้งสิ้น² ประกอบกับการการลงโทษผู้กระทำผิดจะต้องพิจารณาถึง “หลักการพิจารณาคดีและบังคับโทษที่เหมาะสมกับบุคคล”³ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนก็ไม่ได้ทำการสอบสวนพยานความประพฤติของผู้ต้องหาประกอบการสอบสวนข้อเท็จจริงที่แสดงถึงการกระทำผิดของผู้ต้องหาแต่ประการใด ข้อมูลเกี่ยวกับความประพฤติของผู้ต้องหาที่พนักงานสอบสวนรวบรวมและพนักงานอัยการนำใช้ในการดำเนินคดีในชั้นพิจารณาคดีคือ ประวัติอาชญากรรมของผู้ต้องหาเนื่องจากเป็นข้อเท็จจริงที่พนักงานอัยการสามารถใช้ในการร้องขอให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่จำเลยได้⁴แม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 138 กำหนดให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนความเป็นมาแห่งชีวิตของผู้ต้องหา แต่ในทางปฏิบัติไม่ได้มีการทำสำนวนดังกล่าวศาลก็ไม่อาจทราบความเป็นมาแห่งชีวิตและความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้และศาลที่จะทราบลักษณะส่วนตัวของผู้กระทำความผิดก็ต่อเมื่อศาลจะสั่งรื้อการลงโทษโดยตั้งพนักงานคุมประพฤติไปสืบเสาะเท่านั้น⁵รายงานการสืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด (Pre-Sentence investigation Report) เป็นส่วนหนึ่งของการของกระบวนการสืบเสาะและพินิจ เป็นขั้นตอนที่พนักงานคุม

¹ คณิศ ฌ นคร.(2552). วิ อาญา วิทยา. หน้า 16

² เฟิงอ้าง. หน้า 17

³ ธาณี วรภัทร์(2557). หลักกฎหมายมาตรการทางอาญา. หน้า 65

⁴ อุทัย อาทิวะ.(2554). คู่มือ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. หน้า 141

⁵ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และ ปกป้อง ศรีสนิท.(2558). การศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการลงโทษหลักการลงโทษที่ได้สัดส่วน กรณียาเสพติดให้โทษ . หน้า 79

ประพจน์ประมวลและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาจากการสืบเสาะแล้วสรุปเป็นข้อเท็จจริงพร้อมทั้งเสนอความเห็นว่าจะใช้มาตรการใดจึงเหมาะสมกับจำเลยแต่ละราย โดยส่งไปยังศาลที่มีคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจ ทั้งนี้รายงานการสืบเสาะและพินิจดังกล่าวจะช่วยให้ศาลใช้ดุลพินิจในการพิพากษาคดีได้อย่างเหมาะสมกับจำเลยเป็นรายบุคคลและยังให้พนักงานคุมประพฤติที่ปฏิบัติงานด้านควบคุมและสอดส่องมีข้อมูลของผู้ถูกคุมประพฤติอย่างละเอียดเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการแก้ไขฟื้นฟูอย่างมีประสิทธิภาพ⁶ ศาลจะสั่งให้มีการสืบเสาะและพินิจ เพื่อนำไปสู่การรับฟังรายงานการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 เฉพาะคดีที่ศาลจะพิพากษาการลงโทษหรือการกำหนดโทษเท่านั้นและต้องเป็นกรณีที่ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อนหรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษหรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือเคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีกโดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ เท่านั้น

2. แนวคิด ทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับการตรวจสอบดุลพินิจการกำหนดโทษจำเลย

2.1 การดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ เป็นกระบวนการดำเนินคดีอาญาโดยการที่รัฐจัดให้มืองค์กรของรัฐเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหนึ่ง และทำคำชี้ขาดในที่สุด การดำเนินคดีอาญาในประเทศ⁷จากลักษณะขอนิติสัมพันธ์ในทางวิธีพิจารณาความของการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐดังกล่าวมาแล้ว จึงไม่เป็นที่แปลกประหลาดอันใดที่พบว่าในประเทศภาคพื้นยุโรป อัยการและตำรวจมีหน้าที่ค้นหาความจริงแท้ของเรื่องหรือความจริงในเนื้อหา ทั้งนี้โดยไม่ผูกมัดกับคำร้องขอของผู้ใดทั้งสิ้น⁸

2.2 การลงโทษ คือ การปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้ที่ได้รียกาปฏิบัตินั้นต้องได้รับผลร้าย เนื่องจากการที่บุคคลนั้นได้ฝ่าฝืนแนวปฏิบัติอันเป็นกติกาของสังคม โดยที่รัฐจะเป็นผู้ทำหน้าที่จัดการให้ผู้กระทำผิดได้รับผลร้ายนั้น ๆ การลงโทษเป็นรูปแบบหนึ่งของการป้องกันสังคมจากผู้กระทำผิด ทั้งนี้การป้องกันแบ่งออกเป็น “การป้องกันทั่วไป” และ “การป้องกันพิเศษ” มาตรการบังคับทางอาญาที่มีวัตถุประสงค์เป็นกาป้องกันทั่วไป (General Prevention) คือการลงโทษตามบทบัญญัติมาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมาย ได้แก่ การประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์ เนื่องจากเป็นมาตรการบังคับทางอาญาที่ใช้ข่มขู่มิให้บุคคลอื่นกระทำความผิดในทางเดียวกันให้จดความคตินั้น ๆ ในขณะที่วิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็นมาตรการบังคับทางอาญาซึ่งมีวัตถุประสงค์เป็นการป้องกันพิเศษ (Special Prevention) เนื่องจากวิธีการเพื่อความปลอดภัยใช้เพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำผิดกลับมากกระทำความผิด

⁶กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม.(2551).คู่มือการปฏิบัติงานการสืบเสาะและพินิจผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ตามประมวล.หน้า 102

⁷คณิต ณ นคร.(2552).วิ อาญา วิพากษ์.หน้า 16

⁸เพ็งอ้ง.หน้า 17

เดียวกันซ้ำอีก และเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดอาญาที่อาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ชีวิตหรือทรัพย์สินของผู้อื่นอันอาจจะเกิดขึ้นในอนาคต วิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็นทางเลือกที่ศาลสามารถมีคำสั่งใช้ควบคู่ไปกับการลงโทษ ทั้งนี้ก็เพื่อตอบสนองต่อภารกิจหลักในการคุ้มครองสังคมและป้องกันการกระทำความผิดของกฎหมายอาญา⁹

2.3 “ดุลพินิจในการกำหนดโทษ” คือ ดุลพินิจของศาลที่จะกำหนด “มาตรการบังคับทางอาญา” กับการกระทำความผิดใดความผิดหนึ่ง ศาสตราจารย์ คณิต ณ นคร ได้อธิบายหลักการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษไว้ว่า “ในการที่ศาลจะใช้ดุลพินิจกำหนดมาตรการบังคับทางอาญากับการกระทำความผิดใดความผิดหนึ่งนั้น ศาลจะต้องพิจารณากำหนดดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดชนิดของมาตรการบังคับทางอาญา
- (2) กำหนดความหนักเบาของมาตรการบังคับทางอาญาที่ได้กำหนดตาม (1) และ
- (3) กำหนดการบังคับใช้มาตรการบังคับทางอาญาตามที่ได้กำหนดตาม (2) นั้น¹⁰

จะเห็นได้ว่าดุลพินิจในการกำหนดโทษมิได้หมายความว่าเฉพาะการกำหนดเฉพาะเรื่องโทษว่าควรจะใช้โทษชนิดใด หนักเบาแค่ไหน แต่หมายความว่ารวมถึงการกำหนดใช้มาตรการบังคับทางอาญาต่าง ๆ ที่มีอยู่ในกฎหมาย รวมถึงการกำหนดว่าจะใช้มาตรการบังคับทางอาญานั้นอย่างไรด้วย¹¹

2.4 หลักการพิจารณาคดีและบังคับโทษที่เหมาะสมกับบุคคล (Individualization of punishment) หมายถึง การที่ศาลหรือองค์กรอื่นที่มีหน้าที่ควบคุมตัวนักโทษปรับใช้โทษให้เหมาะสมกับนักโทษแต่ละคนเพื่อส่งเสริมฟื้นฟูปรับปรุงแก้ไขและเพื่อให้ผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคมอย่างไม่มีปัญหาในอดีตเรามักจะตั้งสมมติฐานว่าบุคคลที่กระทำความผิดรูปแบบเดียวกันควรจะได้รับโทษจำคุกเท่ากัน เพราะวัตถุประสงค์ของการลงโทษมุ่งเน้นแต่การลงโทษผู้กระทำความผิดให้สมกับการกระทำที่ผู้กระทำได้ก่อขึ้นยับยั้งชั่งใจไม่ให้ประชาชนกระทำความผิด รวมทั้งการกักผู้กระทำความผิดออกจากสังคมในระยะเวลาที่เหมาะสมด้วยสมมติฐานเพียงเท่านั้น จึงมีการลงโทษนักโทษที่กระทำความผิดแบบเดียวกันด้วยหลักเกณฑ์เดียวกัน เช่นการกำหนดระยะเวลาจำคุกที่เท่ากัน แต่ด้วยในปัจจุบัน วัตถุประสงค์ในการลงโทษได้เปลี่ยนไปในทิศทางของการมุ่งเน้นการฟื้นฟูแก้ไขตัวนักโทษ พร้อมทั้งการพยายามที่ให้นักโทษกลับคืนสู่สังคม การลงโทษจำคุกจึงไม่ได้มีเพียงเพื่อแก้แค้นทดแทนการกระทำความผิดหรือเพียงเพื่อกันผู้ร้ายออกจากสังคมเท่านั้น แต่การจำคุกนั้นยังหมายถึงการเปิดโอกาสให้นักโทษได้รับการฟื้นฟูจิตใจและเตรียมพร้อมกลับเข้าสู่สังคมโดยที่ไม่ทำให้สังคมเดือดร้อน

2.5 รายงานการสืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด (Pre-Sentence investigation Report) เป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวนการสืบเสาะและพินิจ เป็นขั้นตอนที่พนักงานคุมประพฤติประมวลและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาจากการสืบเสาะแล้วสรุปเป็นข้อเท็จจริงพร้อมทั้งเสนอความเห็นว่าจะใช้มาตรการใดจึงเหมาะสมกับจำเลยแต่ละราย โดยส่งไปยังศาลที่มีคำสั่งให้สืบเสาะและ

⁹ ธาณี วรภัทร์.(2553).กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก.หน้า 33

¹⁰ คณิต ณ นคร.(2556).แหล่งเดิม.หน้า 493.

¹¹ ธาณี วรภัทร์.แหล่งเดิม.หน้า 154.

พินิจ ทั้งนี้รายงานการสืบเสาะและพินิจดังกล่าวจะช่วยให้ศาลใช้ดุลพินิจในการพิพากษาคดีได้อย่างเหมาะสมกับจำเลยเป็นรายบุคคลและยังให้พนักงานคุมประพฤติที่ปฏิบัติงานด้านควบคุมและสอดส่องมีข้อมูลของผู้ถูกคุมประพฤติอย่างละเอียดเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการแก้ไขฟื้นฟูอย่างมีประสิทธิภาพ¹² รายงานการสืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด หมายถึง รายงานที่ช่วยเหลือศาลในการตัดสินใจที่จะใช้การลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด¹³ รายงานการสืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด หมายถึง รายงานที่เสนอต่อศาลเพื่อให้ศาลเห็นถึงข้อมูลที่ครอบคลุมของผู้กระทำความผิดด้าน ธรรมชาติ ประวัติ พฤตินิสัย บุคลิกภาพ ปัญหา ความต้องการ และความเสี่ยง ซึ่งมักจะมีการเสนอความเห็นต่อศาลในการที่จะกำหนดลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด¹⁴ การสืบเสาะและพินิจผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 หมายถึงการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติภูมิหลังทางสังคมของจำเลย สภาพความผิดและเหตุอันสมควรปราณีก่อนศาลมีคำพิพากษา โดยมีพนักงานคุมประพฤติเป็นผู้ดำเนินการตามคำสั่งศาลแล้วนำมาวิเคราะห์ ประเมินและทำรายงานพร้อมทั้งความเห็นเสนอต่อศาล เพื่อใช้ประกอบดุลพินิจในการพิจารณาพิพากษาคดีว่าจะใช้มาตรการใดจึงจะเหมาะสมกับจำเลยเป็นรายบุคคล¹⁵

3. การตรวจสอบพินิจการกำหนดโทษของต่างประเทศเปรียบเทียบประเทศไทย

ประเทศอังกฤษมีขั้นตอนในการพิจารณาความผิดและขั้นตอนในการกำหนดโทษแยกจากกัน โดยข้อเท็จจริงที่ใช้ในการพิจารณาคดีและกำหนดโทษนั้น ในขั้นตอนกำหนดโทษจำเลย จะต้องมียุติบัตรข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด โดยจะมาจากรายงานการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติ และกฎหมายของประเทศอังกฤษจะกำหนดวัตถุประสงค์ในการลงโทษจำเลยไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะกรณีที่มีการลงโทษจำคุก ผู้กระทำความผิดเป็นเด็กและเยาวชน กรณีการกระทำความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ กฎหมายประเทศอังกฤษกำหนดให้ก่อนที่จะกำหนดโทษจำเลยจะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดก่อน อีกทั้งในรายงานสืบเสาะและพินิจ จำเลยหรือทนายจำเลย และ พนักงานอัยการ เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดโทษจำเลย

ประเทศสหรัฐอเมริกามีขั้นตอนในการพิจารณาความผิด(Guilty stage)และขั้นตอนในการกำหนดโทษ แยกจากกัน เช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ ประมวลกฎหมายอาญากลาง ของประเทศสหรัฐอเมริกาได้วางหลักไว้เพื่อให้รัฐแต่ละรัฐใช้เป็นแบบในการกำหนดกฎหมายของรัฐนั้น โดยในการกำหนดโทษจำเลย รายงานการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤตินั้นจะนำมาพิจารณาเมื่อปรากฏว่า ในกรณีที่จำเลยถูกตัดสินให้ลงโทษที่มีความผิดร้ายแรง จำเลยอายุต่ำกว่า 22 ปี ศาลจะต้องรับฟัง

¹² กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม.(2551).แหล่งเดิม.หน้า 102

¹³ The Criminal Justice Act 2003 section 158

¹⁴ Allen,Harry E.(1995).Correction in America : an introduction.P 139 (Prentice-Hall,ine.A Simon & Schuster Company Englewood Cliffs,New Jersey)

¹⁵ กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม.(2551).แหล่งเดิม.หน้า 102

ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด จากรายงานการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติก่อน ประกอบกับรายงานส่วนอื่นๆ เพื่อนำมาพิจารณากำหนดโทษจำเลยให้เหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิด และในการพิจารณากำหนดโทษจำเลย จะต้องให้พนักงานอัยการและจำเลย อยู่ในกระบวนการพิจารณากำหนดโทษด้วย โดยมีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดจากรายงานสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติประกอบการพิจารณา

ประเทศฝรั่งเศสและประเทศเยอรมัน เป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ หรือระบบประมวลกฎหมาย ที่มีอิทธิพลต่อระบบกฎหมายซีวิลลอว์ โดยแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดโทษและการนำรายงานสืบเสาะและพินิจของมีลักษณะดังนี้

ประเทศฝรั่งเศสระบบกฎหมายซีวิลลอว์การดำเนินคดีอาญาจะใช้วิธีการไต่สวนเพื่อค้นหาความจริงเจ้าหน้าที่ของรัฐจะมีอำนาจในการดำเนินการหาข้อเท็จจริงทั้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด จึงทำให้การรับฟังรายงานการสืบเสาะและพินิจไม่มีการดำเนินการในประเทศฝรั่งเศสเพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดำเนินการไต่สวนไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการ หรือศาล ล้วนมีหน้าที่ต้องร่วมกันค้นหาความจริง ในการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษจำเลย ประเทศฝรั่งเศสมีการกำหนดโทษที่เป็น อัตวิสัยกำหนดในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสเพื่อให้การลงโทษเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละรายและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การลงโทษและพนักงานอัยการจะมีส่วนในการเสนอความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดโทษจำเลย

ประเทศเยอรมันในระบบการดำเนินคดีอาญาเป็นระบบไต่สวนค้นหาความจริงเช่นเดียวกับประเทศฝรั่งเศส การค้นหาความจริงและการดำเนินคดีอาญาเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงมีหน้าที่ในการค้นหาความจริง ซึ่งรวมถึงการรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด และในการกำหนดโทษ ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน กำหนดให้ในการกำหนดโทษจำเลยจะต้องคำนึงถึงประวัติของผู้กระทำความผิด สถานภาพของบุคคลทางสังคม และฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ มีหน้าที่จะต้องรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดเสนอต่อศาลเพื่อใช้ในการพิจารณากำหนดโทษจำเลย

4. บทสรุป และข้อเสนอแนะ

การตรวจสอบดุลพินิจการกำหนดโทษจำเลย เป็นกระบวนการเพื่อให้การกำหนดโทษมีความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักการพิจารณาคดีและบังคับโทษที่เหมาะสมกับบุคคล โดยมีแนวทางในการรวบรวมข้อเท็จจริงในทางเนื้อหา ทั้ง 2 ส่วน คือ 1.ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิด 2.ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด เข้ามาในสำนวนการสอบสวนและนำไปสู่การกำหนดโทษที่เหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิดนำมาสู่การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดต่อไป

แต่เนื่องจากของจำกัดด้านกฎหมายจึงทำให้ศาลจะนำมารายงานการสืบเสาะของพนักงานคุมประพฤติมาประกอบการพิจารณาก็แต่ในกรณีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 อันเป็นกรณีที่ศาลจะรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษจำเลยเท่านั้น ประกอบกับพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559

มาตรา 30 ประกอบมาตรา 23 กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้พนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะและพินิจ จึงทำให้การนำเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้กระทำความผิด และสภาพความผิดหรือเหตุอันควรปราณี มีข้อจำกัดในการรับฟังเพื่อใช้ในการกำหนดโทษจำเลย ประกอบกับรายงานการสืบเสาะของพนักงานคุมประพฤติไม่ได้ดำเนินการตั้งแต่ชั้นสอบสวนเนื่องจากพนักงานอัยการไม่มีอำนาจที่จะสั่งให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะและพินิจ พนักงานอัยการจึงมีข้อมูลไม่เพียงพอที่จะเสนอความเห็นเกี่ยวกับการลงโทษจำเลย และกระบวนการสืบเสาะและพินิจไม่การนำความเห็นของพนักงานอัยการมาประกอบการเสนอความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดโทษจำเลย เป็นเหตุให้ดุลพินิจการกำหนดโทษจำเลย ศาลองค์กระเดียวเป็นผู้ที่กำหนดโทษขาดการตรวจสอบ (Check and Balance) นำไปสู่การกำหนดโทษที่ไม่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย

จากการศึกษาการตรวจสอบดุลพินิจการกำหนดโทษจำเลยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ทั้งในกลุ่มประเทศระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา และ กลุ่มประเทศระบบกฎหมายซีวิลลอว์ เช่น ประเทศ ฝรั่งเศส ประเทศเยอรมัน พบว่าการกำหนดโทษของต่างประเทศให้ความสำคัญกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้กระทำความผิด และสภาพความผิดหรือเหตุอันควรปราณี โดยกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ในกลุ่มประเทศระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ กฎหมายชั้นพระราชบัญญัติได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดโทษ ประเทศอังกฤษ คือ The Criminal Justice Act 2003 สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา คือ United States Code Title 18 : Crime and Criminal Procedure Section 3553 และในการกำหนดโทษจะใช้รูปแบบคณะกรรมการโดยให้สหรัฐอเมริกา จะมีคณะกรรมการกำหนดโทษ The United States sentencing commission เป็นผู้กำหนดตารางกำหนดโทษ (Sentencing Table) เพื่อใช้ในการพิจารณา กำหนดโทษจำเลย โดยตารางกำหนดโทษจะพิจารณาจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด และระดับความรุนแรงของความผิด โดยจะกำหนดเป็นกฎหมายชั้นพระราชบัญญัติกำหนดระดับความรุนแรงของความผิด (Sentencing Act) และสำหรับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดมาจากรายงานการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติ (Pre-Sentence investigation Report) โดยเฉพาะในคดีที่มีความผิดร้ายแรง คดีเกี่ยวกับเพศ และคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นเด็กและเยาวชน ศาลจะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด จากรายงานการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติ ประกอบดุลพินิจในการกำหนดโทษจำเลย ในการพิจารณากำหนดโทษจำเลย จะต้องให้พนักงานอัยการ และจำเลยหรือทนายความ อยู่ในกระบวนการพิจารณากำหนดโทษจำเลยด้วย โดยมีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดจากรายงานสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติประกอบการพิจารณาเพื่อให้การกำหนดโทษเกิดความเหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิด

ในกลุ่มประเทศระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดมาจากรกระบวนการค้นหาความจริงตั้งแต่ชั้นสอบสวน เนื่องจากรูปแบบการดำเนินคดีอาญาเป็นรูปแบบการไต่

สวนค้นหาความจริง และประกอบกับในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศส (ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 130-1 และ มาตรา 132-11) และ ประเทศเยอรมัน (ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน (St GB) มาตรา 46 และ มาตรา 47) กำหนดให้การพิจารณากำหนดโทษจำเลยจะต้องพิเคราะห์ถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด ประกอบการพิจารณา กระบวนการรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดจึงเริ่มต้นตั้งแต่ชั้นสอบสวนโดยพนักงานเจ้าหน้าที่และพนักงานอัยการมีบทบาทสำคัญในการรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำผิดและมีการเสนอความเห็นโดยทำเป็นคำขอให้กำหนดโทษจำเลย ซึ่งได้พิจารณาจากสำนวนการสอบสวน การพิจารณากำหนดโทษจำเลยของประเทศเยอรมันและประเทศฝรั่งเศส หากเมื่อศาลใช้ดุลพินิจกำหนดโทษจำเลยที่แตกต่างไปจากที่พนักงานอัยการเสนอมา พนักงานอัยการจะใช้สิทธิอุทธรณ์ต่อไป ทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบดุลพินิจการกำหนดโทษจำเลยของศาล(Check and Balance) เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษจำเลยและให้สอดคล้องกับการลงโทษให้เหมาะสมรายบุคคล

ประเทศไทยจากข้อจำกัดด้านกฎหมายในการกำหนดให้มีการสืบเสาะและพินิจและเสนอรายงานการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติต่อศาล ในการกำหนดโทษของประเทศไทย ประมวลกฎหมายอาญาไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดให้ต้องนำข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดมาพิจารณาประกอบ และในชั้นศาลดุลพินิจในการกำหนดโทษนั้นเป็นไปตามบัญชีระบอบอัตราโทษ(ยี่ตอก) จึงทำให้การลงโทษอยู่ในความเป็นภาวะวิสัย ซึ่งจะทำให้การลงโทษไม่สอดคล้องกับการลงโทษให้เหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิดแต่ละราย (Individualization of punishment) นำไปสู่การลงโทษที่ไม่สอดคล้องกับผู้กระทำความผิดไม่สามารถที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitation) ตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษได้ และ รายงานการสืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด ในการเสนอความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดโทษ จำเลยหรือทนาย และพนักงานอัยการ ไม่มีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดโทษจำเลย อีกทั้งในรายงานการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติ ไม่ได้เปิดโอกาสให้พนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ชั้นสอบสวน และการเสนอความเห็นในการกำหนดโทษจำเลยของพนักงานคุมประพฤติในรายงานการสืบเสาะและพินิจ ก็เป็นการเสนอความเห็นที่เกี่ยวข้องตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 เท่านั้น

กระบวนการสอบสวนค้นหาความจริง พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ดำเนินการในการรวบรวมพยานหลักฐานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อใช้ในการพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 เท่านั้นไม่มีการรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด เนื่องจากไม่มีแนวทางปฏิบัติ คำสั่ง หรือระเบียบ ภายในองค์กรให้ดำเนินการรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด เว้นแต่บางกรณี เช่น คดีคดีอาญาที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน เป็นต้น ที่จะต้องรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้พนักงานอัยการไม่มีบทบาทที่จะเสนอความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดโทษจำเลย เป็นผลให้การกำหนดโทษจำเลย ศาลเป็นหน่วยงานเดียวที่กำหนดโทษจำเลย ไม่ก่อให้เกิดการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษจำเลย (Check and Balance) จึงเป็นเหตุให้ใช้ดุลพินิจกำหนดโทษจำเลยมีความไม่สอดคล้อง

กับหลักการพิจารณาคดีและบังคับโทษที่เหมาะสมกับบุคคล และวัตถุประสงค์ของการลงโทษ นำไปสู่การกำหนดโทษจำเลยที่ไม่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดรายบุคคล

เพื่อให้การพิจารณากำหนดโทษจำเลย เป็นไปตามหลักการพิจารณาคดีและบังคับโทษที่เหมาะสมกับบุคคล ซึ่งเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการใช้มาตรการทางอาญาที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด เพื่อไปสู่การแก้ไขฟื้นฟูที่เหมาะสม (Rehabilitation) และสอดคล้องกับแนวทางสากลในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด ดังปรากฏในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights – ICCPR)

รายงานการสืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด ของพนักงานคุมประพฤติ ควรที่จะมีการดำเนินการสืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด ตั้งแต่ชั้นสอบสวนเพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน และนำไปสู่การพิจารณาคดีของพนักงานอัยการเพื่อให้พนักงานอัยการ สามารถมีคำขอให้ลงโทษจำเลย และเพื่อให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดนำมาสู่การพิจารณาคดีของศาลและการใช้ดุลพินิจของศาลในการลงโทษจำเลยได้อย่างเหมาะสมตามหลักการพิจารณาคดีและบังคับโทษที่เหมาะสมกับบุคคล ดังต่อไปนี้

1. ให้พนักงานอัยการ เป็นผู้มีอำนาจสั่งให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะและพินิจไม่เพียงแต่เฉพาะศาล เพราะจะเป็นการเปิดโอกาสให้พนักงานคุมประพฤติ ดำเนินการสืบเสาะและพินิจ และเสนอรายงานสืบเสาะและพินิจ ได้ตั้งแต่ชั้นสอบสวน และเสนอรายงานการสืบเสาะของพนักงานคุมประพฤติต่อพนักงานอัยการ เพื่อเป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด ให้พนักงานอัยการเสนอคำขอให้ศาลกำหนดโทษจำเลย ต่อไปและเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ (Check and Balance) ในการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษจำเลย เพราะหากศาลพิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลยแตกต่างไปจากที่พนักงานอัยการมีคำขอ พนักงานอัยการควรที่จะใช้สิทธิอุทธรณ์หรือฎีกาต่อไป

2. ในชั้นสอบสวนจึงควรที่จะมีการดำเนินการรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด โดยเป็นการทำงานร่วมกับพนักงานคุมประพฤติ เพื่อให้การดำเนินการชั้นสอบสวนมีประสิทธิภาพและเป็นการทำงานร่วมกันของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เปิดโอกาสให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้ดุลพินิจเสนอการกำหนดโทษจำเลยโดยมีกำหนดระเบียบ คำสั่ง แนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ให้ในชั้นสอบสวน พนักงานอัยการ มีอำนาจสั่งให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะและพินิจ และเสนอรายงานต่อพนักงานอัยการ หากเป็นการดำเนินการสืบเสาะและพินิจ ตามคำสั่งของศาล ให้พนักงานคุมประพฤติ เสนอรายงานต่อพนักงานอัยการ เพื่อประกอบการทำความเข้าใจในการกำหนดโทษจำเลย

3. แก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ให้มีการกำหนดให้มีการนำข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้กระทำความผิด และสภาพความผิดหรือเหตุอันควรปราณี และกำหนดวัตถุประสงค์ในการลงโทษ มาเป็นองค์ประกอบในการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษจำเลย ดังเช่น ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ประเทศอังกฤษ (The Criminal Justice Act 2003) ประเทศสหรัฐอเมริกา (United States Code Title

18 : Crime and Criminal Procedure Section 3553) และ ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์
ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศส (ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 130-1 และ
มาตรา 132-11) และ ประเทศเยอรมัน (ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน St GB)

บรรณานุกรม

กรมคุมประพฤติ (2551). คู่มือการปฏิบัติงานการสืบเสาะและพินิจผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ตามประมวล.

กรุงเทพ: กระทรวงยุติธรรม

คณิต ณ นคร.(2556).กฎหมายอาญา ภาคทั่วไป.กรุงเทพฯ:วิญญูชน

ธานี วรภัทร์.(2553).กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก.กรุงเทพฯ:วิญญูชน

ธานี วรภัทร์.(2557).หลักกฎหมายมาตรการทางอาญา. กรุงเทพฯ:วิญญูชน

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และ ปกป้อง ศรีสนิท.(2558).การศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการลงโทษ หลักการ
ลงโทษที่ได้สัดส่วน กรณียาเสพติดให้โทษ .สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม

อุทัย อาทิวะ.(2557).ทฤษฎีอาชญาวิทยากับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.กรุงเทพฯ:ห้างหุ้นส่วนจำกัด
วี.เจ.พรินติ้ง

Allen,Harry E.(1995).Correction in America : an introduction. Prentice-Hall,ine.

A Simon & Schuster Company Englewood Cliffs,New Jersey